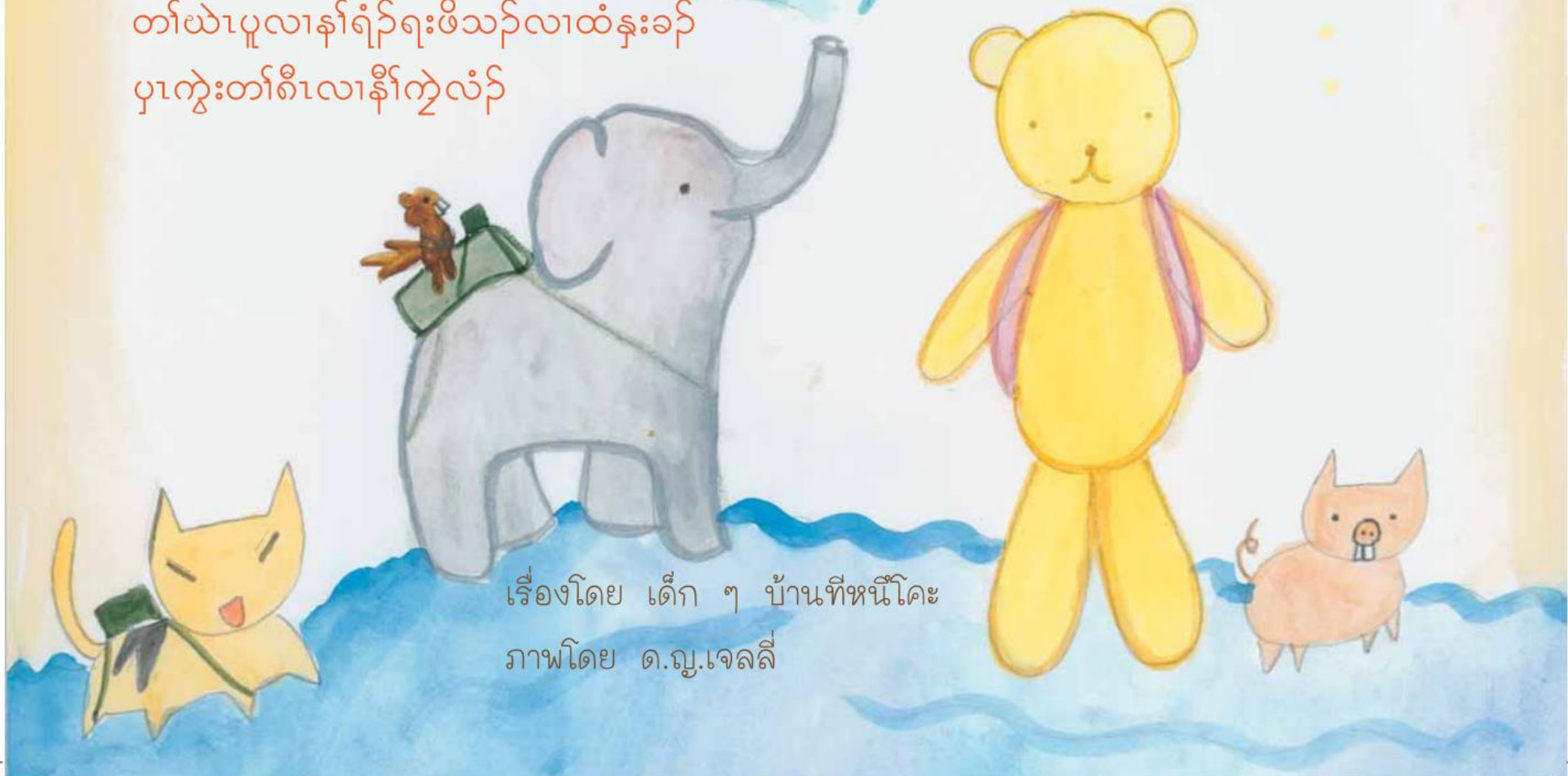

အချို့ ငါတို့ရဲ့အချို့အချို့အချို့
တော်သူဖိလှော်ထံလှော်ဘာတော်

တော်ယဲပူလာနီရုံရုံးဖိသော်လာထံနူးခပ်
ပုကွေးတော်စီလာနီကွဲလံပ်

ရေးစာစာပေ ဝေဖန် နှင့် ဝေဖန်
ပုံစံပုံစံပုံစံပုံစံ

คำนำ

มูลนิธิเพื่อนไร้พรมแดนดำเนินโครงการสิทธิเด็กเพื่อส่งเสริมสิทธิของเด็ก ๆ คนเฒ่า เด็กพลัดถิ่น และเด็ก ๆ ผู้ลี้ภัยมาตั้งแต่ปีพ.ศ. 2548 โดยร่วมงานกับอาสาสมัครเยาวชนในชุมชนชายแดน จังหวัดตาก ดำเนินกิจกรรมการศึกษาและการรณรงค์ในพื้นที่ร่วมกับ เด็ก ๆ และสมาชิกชุมชนอื่น ๆ

หนึ่งในกิจกรรมโครงการสิทธิเด็ก คือการสนับสนุนให้เด็ก ๆ ได้มีบทบาทช่วยชุมชนลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ การทำความเข้าใจกับภัยและการเตรียมตัวรับมือที่ดีนี้จะลด ความสูญเสีย และทำให้ "ภัย" ไม่กลายเป็น "ภัยพิบัติ" ที่ส่งผลกระทบต่อร้ายแรงได้ กิจกรรมดังกล่าวถือเป็นการ "ปฏิบัติจริง" ของงานสิทธิเด็ก คือให้เด็กได้ใช้เสรีภาพในการรวมกลุ่ม การแสดงออกความคิดเห็น และมีส่วนร่วมกับการกิจกรรมของชุมชน และได้แสดงผลงานให้ชุมชนเป็นที่ประจักษ์

ตลอดระยะเวลา 4 ปีที่ผ่านมา เด็ก ๆ ในพื้นที่ชายแดนหลายชุมชนได้แสดงให้เห็นว่า พวกเขาไม่ใช่เป็นเพียง "เด็ก" ที่ไม่ประสีประสาและต้องการความคุ้มครองแต่ เพียงอย่างเดียว หากพวกเขามีความสามารถ มีความคิดสร้างสรรค์ และมีพลังที่จะพาชุมชนก้าวเดินต่อไปข้างหน้า มากกว่าที่ใคร ๆ คิด

หนังสือนิทานเล่มนี้เป็นอีกผลงานหนึ่งของเด็ก ๆ ชาวกะเหรี่ยงหมู่บ้านที่หนีโคและค่ายผู้ลี้ภัยแม่หละ ซึ่งสร้างสรรค์ขึ้นเพื่อเป็นสื่อความรู้เรื่องการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติให้กับพวกเขาเอง และรุ่นน้อง ๆ ต่อไป งานทั้งสามชิ้นนี้ ชนะการประกวดเรียงความและนิทานของเด็ก ๆ ในโครงการปีพ.ศ. 2552 การผลิตหนังสือเล่มนี้ ประสบความสำเร็จได้ ด้วยการมีส่วนร่วมของผู้ใหญ่ชาวกะเหรี่ยงที่มาช่วยแปลรวมทั้งตรวจสอบภาษา และเด็กชาวกรุงเทพฯที่มาขออนุญาตแต่งแต้มเติมสีสันให้หนังสืองดงาม แม้แต่ละคนอาจยังไม่ได้มีโอกาสมาพบปะกัน พวกเขาก็ได้รู้จักกันผ่านผลงานร่วมชิ้นนี้แล้ว

เพื่อนไร้พรมแดนขอขอบคุณองค์การช่วยเหลือเด็ก สวีเดน, องค์การคริสเตียน เอด, เด็ก ๆ ครูอาสาสมัครทุกรุ่นและผู้นำชุมชนของกว่าสิบชุมชน ที่มีส่วนร่วมในโครงการ ตลอดสี่ปีที่ผ่านมา

ด้วยความศรัทธาในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
มูลนิธิเพื่อนไร้พรมแดน

တကတိလောညါ

တံသကိးအနုဉ်အဆာတအိဉ်ဘဉ်(Friends Without Borders Foundation) အိဉ်ဒီးတံမာဘဉ်သးဒီးဖိသဉ်တံခွဲတံယဉ်လိာ.စးထီဉ်လၢ၂၀၀၆, နံဉ်အတံဖံးတံမာတခိမုာဲဘဉ်တံသိဉ်လိဒီးမာဂုးထီဉ်ကုးဖိသဉ်ဒီးနုးသဝိအတံအိဉ်သးနုဉ်လိာ.

တံဖံးတံမာအံမုာဲတံမာလၢအိဉ်ထွဲမာစၢဖိသဉ်ဒ်သိးကသုဟုကယဉ်ဒီးဒီးသဒၢလိာ

ကုးအသးလၢအမုာဲတံဂုးတံတတးတနုးဒ်သိးကအိဉ်ကတံကတိအသးလၢတံဂုးလၢအလိာဘဉ်ယိတဖဉ်အဂီလိာ.တံမာအံမုာဲတံမာလၢတံကဘဉ်မာအိဉ်နီကိဒီးသိးဒီး

ဖိသဉ်တံခွဲတံယဉ်ဟုဉ်ထီဉ်အတံထံဉ်တံမာသကိးတံ.ဟ်ဖျါထီဉ်ဒီးနုးသုဉ်ညါ

နုးသဝိဒီးစါအုညါနုဉ်လိာ.လံာ်တံကုပုတဘဉ်အံမုာဲဖိသဉ်ပုကညိဖိအတံကွဲးလိာ.

ဒ်သိးဒီးဖိသဉ်ကသုဒီးသဒၢလိာအသးဒီးကထီဉ်တံမာစၢလၢအတံအသကိးဒီးအဒိပုာဲတဖဉ်အဂီလိာ.လံာ်တံကွဲးသဘဉ်တဘဉ်အံနုဉ်အိဉ်ယုာ်စုဉ်ကိးဒီးခိဉ်ဖးတံမာစၢလိာ.

တံသကိးအနုဉ်အဆာတအိဉ်ဘဉ်ဖံးဘျူးဘဉ်ကုး Save the children Sweden, Christian Aid, ကိုသရဉ်.ပုးမာသကိးတံဖိကိးကဒီးနုးသဝိခိဉ်နုာ်လၢအတံမာ

သကိးတုာ်လံာ်အနုဉ်၄၀အတံပုးအံနုဉ်လိာ.

ပုးဒီးတံဖံးဘျူးတံယုးယိာ်အါ
Friends without Border Foundation.

၎ ပါးကြီးတစ်ကောင် ခေါ်ပါးကုမ္ပဏီ မီးတိုင်မီးသီးမီးသီး လှေကားမီးသီး
တိုင်မီးသီးမီးသီး မီးသီးမီးသီးမီးသီး မီးသီးမီးသီးမီးသီး
မီးသီးမီးသီးမီးသီး မီးသီးမီးသီးမီးသီး မီးသီးမီးသီးမီးသီး
မီးသီးမီးသီးမီးသီး မီးသီးမီးသီးမီးသီး မီးသီးမီးသီးမီးသီး
မီးသီးမီးသီးမီးသီး မီးသီးမီးသီးမီးသီး မီးသီးမီးသီးမီးသီး

၁၂၃၄၅၆၇၈၉၁၀၁၁၂၁၃၁၄၁၅၁၆၁၇၁၈၁၉၂၀၂၁၂၂၂၃၂၄၂၅၂၆၂၇၂၈၂၉၃၀
၃၁၃၂၃၃၃၄၃၅၃၆၃၇၃၈၃၉၄၀၄၁၄၂၄၃၄၄၄၅၄၆၄၇၄၈၄၉၅၀
၅၁၅၂၅၃၅၄၅၅၅၆၅၇၅၈၅၉၆၀၆၁၆၂၆၃၆၄၆၅၆၆၆၇၆၈၆၉၇၀
၇၁၇၂၇၃၇၄၇၅၇၆၇၇၇၈၇၉၈၀၈၁၈၂၈၃၈၄၈၅၈၆၈၇၈၈၈၉၉၀
၉၁၉၂၉၃၉၄၉၅၉၆၉၇၉၈၉၉၁၀၁၀၁၀၂၁၀၃၁၀၄၁၀၅၁၀၆၁၀၇၁၀၈၁၀၉
၁၁၀၁၁၁၁၂၁၁၃၁၁၄၁၁၅၁၁၆၁၁၇၁၁၈၁၁၉၁၂၀၁၂၁၂၂၁၂၃၁၂၄၁၂၅
၁၂၆၁၂၇၁၂၈၁၂၉၁၃၀၁၃၁၁၃၂၁၃၃၁၃၄၁၃၅၁၃၆၁၃၇၁၃၈၁၃၉၁၄၀
၁၄၁၁၄၂၁၄၃၁၄၄၁၄၅၁၄၆၁၄၇၁၄၈၁၄၉၁၅၀၁၅၁၁၅၂၁၅၃၁၅၄၁၅၅
၁၅၆၁၅၇၁၅၈၁၅၉၁၆၀၁၆၁၁၆၂၁၆၃၁၆၄၁၆၅၁၆၆၁၆၇၁၆၈၁၆၉၁၇၀
၁၇၁၁၇၂၁၇၃၁၇၄၁၇၅၁၇၆၁၇၇၁၇၈၁၇၉၁၈၀၁၈၁၁၈၂၁၈၃၁၈၄၁၈၅
၁၈၆၁၈၇၁၈၈၁၈၉၁၉၀၁၉၁၁၉၂၁၉၃၁၉၄၁၉၅၁၉၆၁၉၇၁၉၈၁၉၉၂၀၀

อยู่มาวันหนึ่ง ชาวบ้านซึ่งมีอาชีพทำไม้กระดานขายเดินทางผ่านป่าสมบูรณ์
เขาดีใจมากเห็นต้นไม้ใหญ่ สูงและลำต้นตรง จึงรีบกลับไปขนเอาอุปกรณ์ตัดไม้กลับมาทำไม้ที่นี่

မှိုအိၵဲတနံပုၤသဝီဖိလၢအမၤဆါသ့ၵဲတဖၵဲလၢန့ၵဲဘၵဲလၢပုၵ်လါဟ့ၵဲ
အပူၤဒီးထံၵဲဘၵဲသ့ၵဲဖးဒိၵဲလၢအထူၵဲဘျၢတထူၵဲဒီးအသ့ၵဲခုအသးခုဝဲ
ဒိၵဲမး.တဘျီဖီအဝဲဒဲၵဲက့ၤဟံန့ၵဲတၢ်စုကဝဲၤဒဲၤသိးကဟဲက့ၤမၤဆါသ့ၵဲဝဲ
အံၤန့ၵဲလီၤ.

เช้าวันรุ่งขึ้น หมิโหน่งออกหาน้ำผึ้งกินตามปรกติ เขาเห็นชาวบ้านตัดต้นไม้ใหญ่และเลื่อยเป็นแผ่น ๆ
หมิโหน่งสงสัยว่าคนเหล่านั้นตัดต้นไม้ทำไม
“เอ้ ถ้าต้นไม้ถูกทำลายมาก ๆ เกิดน้ำป่ามาละจะทำยังไง”

မှီဆွတ်ထိပ်တနံ့န့တသုဖိဟးယုအိပ်ဝဲဒုကနဲစိဒ်အညီန့အသီးဒီးထံပ်လာပုသဝီဖိတဖုကုန်သုဒ်ဒီး
ဘူးတံာ်သုတ်တဘုတ်ဘုတ်ဒီးတံာ်သုဖိဆိကမိပ်ဝဲလာအသးပူဘော်မနုလာပုသုတ်တဖုအံကဘုတ်ကုန်သုတ်လဲပ်
အု.....သုတ်မှီဘုတ်တံာ်ကုန်အိဒီးမဟးဂိအိအိအိအိဒုထံကလုာ်ဘာတံာ်န့ပကဘုတ်မဒ်လဲပ်.

ပူကွံင်ဝဲလွံလါပုၤသီဖိတဖၣ်ထံင်ဝဲဒၣ်လၢသ့ၣ်ဒိၣ်တအိၣ်လၢကမၤသ့ၣ်လၢဘၣ်,အယိအဝဲသ့ၣ်က့ၤက့ၤဆူအသီပူၤလီၤ.

ผ่านไป 3 เดือน ต้นไม้ก็หมดป่า ชาวบ้านเห็นว่าป่าแห่งนี้ไม่มีต้นไม้จะทำไม้แผ่นแล้ว จึงขนของกลับไป

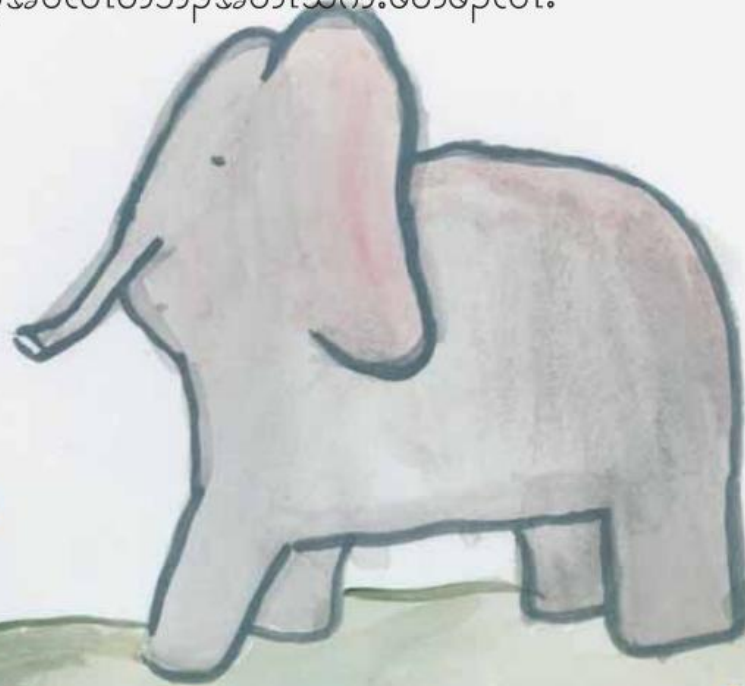
หมีโหน่งและเพื่อน ๆ ใช้ชีวิตอย่างมีความสุขต่อไปอีก 1 ปี จนถึงฤดูฝนปีถัดไป พวกเขา ก็วิ่งเล่นน้ำฝนกันอย่างสนุกสนาน
တၢ်သ့ဖိဒီးအတံၤသဲကိးတဖၣ်န့ၣ်ဂၢၤလိာ်ကွဲၣ်ဘၣ်မူခိၣ်တူၤထံၤလာတၢ်သ့ၣ်သးခုအပူၤထဲတနံၣ်ခိလီၤ.

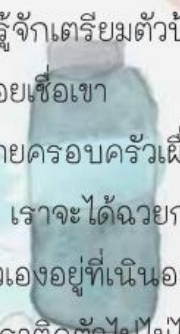
แต่เมื่อหมีโหน่งกลับบ้าน เขาก็ได้ยินข่าววิทยุบอกว่า อาจเกิดพายุ ไคลอนถล่ม และน้ำป่าที่นี้ หมีโหน่งไม่ยอกเชื่อหู แต่ก็วิ่งไปบอกเพื่อน ๆ

တုတေသုဖိကုကဒါကုကဒါကုဆူအသဝိပူဒီးနာ်ဟူဘဉ်တၢ်ကစီဉ်
လၢကလံဒေပူဒီးအံဘဉ်သ့ဉ်သ့ဉ်ထံကလုာ်ဘၢတၢ်ဖဲသဝိအံလီၤ.
တၢ်သုဖိတဘဉ်သးကန့ၣ်ဝဲတၢ်ကစီဉ်အံဘဉ်,
ဘဉ်ဆဉ်သန့ကုအဝဲလဲၤတဲဘဉ်အတံၤသကိးဖိတဖဉ်လီၤ.

လၢအပူၤကွၢ်အဝဲၤန့ၢ်မၤလိတၢ်ဒီးသရၣ်ပဒဲဒီးသရၣ်သိၣ်လိအီၤလၢကသ့ၣ်ညါဒီးသဒၢအသးလၢတၢ်လီၤ
 ဘၣ်ယိၣ်တဖၣ်ယုၣ်,တဲဘၣ်အသကိးလၢကအိၣ်ကတဲာ်ကတီၤအသးလီၤ.ဘၣ်ဆၣ်ထိးမံၤဖိတန့ၣ်ဝဲအါ
 အါဘၣ်. “ဟံးန့ၢ်သုထၢၣ်ဒီးထၢန့ၢ်တၢ်လၢအရူၤဒိၣ်တဖၣ်လၢအမ့ၢ်ဝဲတၢ်သၣ်ယုၣ်,ထံအီၤ,ဒးမံၤ,ကသံၣ်,
 လံာ်ခိၣ်ဆၢၣ်ဒီးဟံၣ်ဖိယိဖိအတၢ်ဂီၤလၢအဒိသကိးဝဲတဖၣ်န့ၣ်လီၤ,ထံမ့ၢ်ဟဲလုၢ်ဘၢတၢ်ဒီးပကယုၢ်
 ဆူကစၢ်ခိၣ်လၢထံဟဲတတူၤဝဲဒၣ်အလီၢ်န့ၣ်လီၤ.မ့ၢ်ပူၤလၢအဟံၣ်အိၣ်လၢကစၢ်ဖိလၢ
 ဒီးအနီၢ်ကစၢ်အိၣ်လၢကစၢ်ခိၣ်လံၤန့ၣ်တဘၣ်ဟဲက့ၤဟံးန့ၢ်သုတၢ်ဖိတၢ်လံၤလၢဟံၣ်ပူၤလၢတဂ့ၤ,
 လီၤကိၣ်စ့ၣ်ကိးအီၤလၢတဂ့ၤ.” “တၢ်အရူၤဒိၣ်လၢပစိာ်ယုၣ်တကဲဘၣ်တဖၣ်န့ၣ်,ဟံးအီၤလၢတၢ်လီၤလၢ
 အထီၣ်ထီၤ,လၢအပူၤဖျဲးဒီးထံလုၢ်ဘၢတၢ်တက့ၢ်” သရၣ်ပဒဲးဝဲတ့ၢ်ဝဲ “အဒိယကနဲစီ”
 တၢ်သုဖိကတီၤတၢ်ဒီးအမဲာ်ဆုးတစဲးစဲး

หมี่โหม่งเคยเรียนหนังสือกับครูกระต่าย ครูสอนให้เขารู้จักเตรียมตัวป้องกันภัยต่าง ๆ
 หมี่โหม่งจึงบอกให้เพื่อน ๆ เตรียมตัว แม้หมูป่าจะไม่ค่อยเชื่อเขา
 “เก็บกระเป๋าสลัดเม็ดไม้แห้ง น้ำสะอาด ไฟฉาย ยา รุปถ่ายครอบครัวเพื่อพลัดหลง
 สำเนาทะเบียนบ้าน และอื่น ๆ ที่จำเป็นไว้ ถ้าน้ำมา เราจะได้ฉวยกระเป๋านี้
 วิ่งไปที่เนินสูงที่ปลอดภัย แต่ถ้าน้ำในโครอยู่ที่ต่ำ แล้วตัวเองอยู่ที่เนินอยู่แล้ว
 ก็ไม่ต้องกลับไปเอา ไม่ต้องเสียดายของ” “ของสำคัญที่เราติดตัวไปไม่ไหว
 หาที่เก็บให้ปลอดภัยเช่นที่สูง ๆ” ครูกระต่ายบอก
 “อย่างเช่นไหน้ำผึ้งของฉัน” หมี่โหม่งพูดอวย ๆ

မုၢ်ဆုၣ်ထီၣ်တနံၤမူခိၣ်စူၤဒီးထံလုၢ်ဘၢတၢ်လီၤ,ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိတဖၣ်ယုၢ်ဖိယုၢ်ဒီးအတၢ်ပီးတၢ်လီၤဆူတၢ်လီၤလၢအပူၤဖျဲးဒီးထံလုၢ်ဘၢတၢ်
တဖၣ်လီၤ.တဘၣ်လၢဆၢလၢကတီၢ်လၢကထၢတၢ်တဝိဘၣ်တဝိဘၣ်လီၤ.လၢန့ၣ်အဲၣ်ညါတၢ်လုၢ်ဒိၣ်ပုၤဒိၣ်တဖၣ်တလီၤမၤဘၣ်,
မုၢ်လၢအအိၣ်လၢတၢ်လီၤလၢအပူၤလၢထံလုၢ်ဘၢတၢ်လံၤန့ၣ်လီၤထဲထိးမံၤဖိတဖၣ်လၢတၢ်တအိၣ်ဒီးအိၤနီၤတမံၤဘၣ်မုၢ်လၢအဝဲတထၢပၢ်
တၢ်ပိတၢ်လီၤဘၣ်,ဘၣ်ဆၣ်ဟ့ၣ်အိၤလၢတၢ်အိၣ်,မၤစၢၤအိၤလၢကလဲၤမၤန့ၣ်က့ၤလံာ်ခိၣ်ဆၢၣ်ဒီးလံာ်ခိၣ်ဂီၤလၢအသီန့ၣ်လီၤ.

วันรุ่งขึ้น ฝนตกหนัก น้ำป่าไหลหลาก สัตว์ต่าง ๆ วิ่งถือกระเป๋าของตัวไปยังที่ปลอดภัยได้ทันที
ไม่ต้องมาเสียเวลาเก็บของ แคมป์ของมีค่าก็ยังไม่สูญหาย เพราะอยู่ในที่ปลอดภัยแล้ว มีแต่เจ้าหมีป่าที่ไม่มีอะไรติดตัว
เพราะไม่ได้เก็บของไว้ แต่เพื่อน ๆ ก็แบ่งอาหารให้กิน
และบอกว่าจะพาไปทำทะเบียนบ้านและบัตรประชาชนกับเจ้าป่าใหม่

หมี่หน่งและเพื่อน ๆ สงสัยว่าทำไมถึงมีน้ำป่า พวกเขาไปยืนดูที่โล่งที่ต้นไม้หายไป
 “เราไปหากลำไม้มาคนละชนิดดีกว่า มาปลูกด้วยกันให้เป็นป่านานาชาติแบบธรรมชาติใจ”
 หมี่หน่งและเพื่อนคิดว่า ป่าสมบูรณ์ต้องกลับมาเหมือนเดิมให้ได้

တၢ်သူဖိဒီးအသကိးတဖၣ်ဆိကမိၣ်လၢအသးကံၢ်ပူၤဘၣ်မနုၤထံလုၢ်ဘၢတၢ်လဲၣ်
 အဝဲသ့ၣ်လဲၤကွၢ်ဆူတၢ်ပျီလၢသ့ၣ်တအိၣ်ဘၣ် “ပကလဲၤယုသ့ၣ်ဖိတကၤတမ့ၢ်လၢပကသ့ၣ်အီၤဖဲတၢ်လီၢ်လီၤဟီတက့ၢ်”
 တၢ်သူဖိဒီးအသကိးဆိမိၣ်ဝဲလၢပုၤလၢအလံအလၢလၢပုၤကဟဲက့ၢ်ဒ်အလီၢ်လီၢ်တုၤအသ့လီၤ.

เวลาผ่านไปอีก 5 ปี หมีโหน่งและเพื่อนสัตว์โตเป็นหนุ่มเป็นสาวกันหมด บางตัวก็มีลูกตัวเล็ก ๆ
ต้นไม้ที่พวกเขาปลูกไว้เติบโตแข็งแรง เต็ม ๆ วิ่งเล่นกันในป่าสมบูรณ์ เหมือนเมื่อตอนหมีโหน่งเป็นเด็กนั่นเอง

တၢ်ဆၢကတီၢ်လဲၤပူၤကွၢ်ယဲၢ်န့ၣ်အလီၢ်ခံတၢ်သူဖိဒီးအသကိးတဖၣ်ဒိၣ်ထီၣ်ဝဲဒၣ်ဒိၣ်ထီၣ်
ဝဲဒၣ်လၢကလံၤ,တနီၤအိၣ်ဒီးအဖိဆံးဆံးဒီးသ့ၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်သ့ၣ်လီၤဝဲဒိၣ်ထီၣ်စ့ၣ်ကိးလီၤ.
ဖိသ့ၣ်တဖၣ်စံၣ်လိာ်ကွၢ်လၢပုၤဒိၣ်လၢဟ့ၣ်အပူၤဒ်တၢ်သူဖိမ့ၢ်ဖိသ့ၣ်အသိးန့ၣ်လီၤ.

เพื่อน ๆ รู้ไหมว่า

1. ชาวบ้านที่มาทำไม้ละเมิดสิทธิของหมีโหนดและเพื่อน ๆ อย่างไร
2. ภัยในเรื่องนี้คืออะไร
3. หมีโหนดช่วยให้ภัยนี้ไม่กลายเป็นภัยพิบัติอย่างไร
4. หมีโหนดและเพื่อน ๆ ช่วยกันลดความเสี่ยงที่จะเกิดภัยในระยะยาวอย่างไร
5. หมีโหนดใช้สิทธิในการแสดงออกความคิดเห็นอย่างไรบ้าง
6. เพื่อน ๆ ช่วยกันคุ้มครองสิทธิของเจ้าหมีโหนดอย่างไร
7. หมีโหนดและเพื่อน ๆ ได้ช่วยกันคุ้มครองสิทธิของลูกสัตว์รุ่นต่อไปอย่างไร

ตอบ

1. พวกเขาทำลายต้นไม้ที่เป็นที่อยู่อาศัยและแหล่งหากินของหมีโหนดและเพื่อน เป็นการละเมิดสิทธิต่ออาหาร การหากิน ที่อยู่อาศัย และความปลอดภัยในชีวิต
2. ภัยน้ำป่า-น้ำท่วม
3. หมีโหนดเตือนให้เพื่อน ๆ ได้รู้จักวิธีลดความเสี่ยงจากภัย ทำให้ไม่เกิดความสูญเสียใหญ่หลวงจนกลายเป็นภัยพิบัติ
4. พวกเขาได้ช่วยกันปลูกต้นไม้กลับคืน เพราะมีความรู้ว่าเกิดน้ำป่าน้ำท่วมเพราะป่าไม้ถูกตัด
5. หมีโหนดแสดงความคิดเห็นต่อเพื่อน ๆ ว่าควรจะทำอย่างไรเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยน้ำป่าทั้งในระยะสั้นและระยะยาว
6. เพื่อน ๆ คุ้มครองสิทธิต่ออาหารของหมีโหนดด้วยการแบ่งอาหารให้กิน และคุ้มครองสิทธิต่อการมีสถานะบุคคลด้วยการช่วยจัดการด้านทะเบียนและบัตรประจำตัวใหม่
7. พวกเขาคุ้มครองสิทธิต่อที่อยู่อาศัย อาหาร การหากิน และความปลอดภัยของลูกสัตว์รุ่นใหม่ด้วยการช่วยกันปลูกต้นไม้คืนป่า

တၢ်သံကွၢ်ဘၣ်သးဒီးတၢ်သုဖိအဂီၢ်

- ၁.ပှၤသဝီဖိလၢအဟဲမၤသ့တဖၣ်န့ၣ်မၤဟးဂီၤဝဲဒၣ်တၢ်သုဖိနီၣ်ဒီးအသကိးတဖၣ်အခွဲးအယၢ်လဲၣ်.
- ၂.တၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်လၢပူၤအဝဲအံၤအပူၤမ့ၢ်မနုၤလဲၣ်.
- ၃.တၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်လၢကဟဲကဲထီၣ်သးန့ၣ်သုတကဲထီၣ်တဂ့ၤအဂီၢ်တၢ်သုဖိနီၣ်မၤစၢၤဝဲဒၣ်လဲၣ်.
- ၄.ဒ်သိးဒီးကဒိသဒေမၤစၢၤလီၤတၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်လၢကဟဲကဲထီၣ်သးလၢဆၢကတီၢ်ဖးထီၣ်အံၤအဂီၢ်န့ၣ်,တၢ်သုဖိနီၣ်ဒီးအသကိးတဖၣ်မၤသကိးဝဲဒၣ်လဲၣ်.
- ၅.တၢ်သုဖိနီၣ်အံၤသ့ဝဲအခွဲးအယၢ်ဖိဟံၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲအတၢ်ထံၣ်အတၢ်ဆိမိၣ်လဲၣ်.
- ၆.တၢ်သုဖိတံၤသကိးတဖၣ်န့ၣ်မၤစၢၤဒီးဟ့ၣ်တၢ်ဒိသဒေဆူထိးမံၤဖိအဆိၣ်လဲၣ်.
- ၇.တၢ်သုဖိနီၣ်ဒီးအသကိးတဖၣ်မၤစၢၤဒီးဟ့ၣ်တၢ်ဒိသဒေဆူဆိၣ်ဖိကီၢ်ဖိဆူညါတကသ့ၣ်အဂီၢ်လဲၣ်.

တၢ်စံးဆၢ

- ၁.ပှၤသဝီဖိလၢအဟဲမၤဟးဂီၤသ့ၣ်လၢအမ့ၢ်တၢ်သုဖိနီၣ်အတၢ်ဆိၣ်တၢ်ဆိးအလီၢ်ဒီးတၢ်လီၤလၢတၢ်သုဖိနီၣ်ယုအိၣ်အဆၢအလီၢ်ဒီးမ့ၢ်စ့ၣ်ကိးတၢ်တခါလၢအထီၣ်ဒါပှၤအခွဲးတၢ်ယၢ်လၢပှၤကလုာ်အိၣ်သးသမူအဂီၢ်,ပှၤအိၣ်တၢ်ဆိးတၢ်အလီၢ်ဒီးပှၤတၢ်ပူၤဖျဲးလၢပှၤဂီၢ်လီၤ.
- ၂.တၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်မ့ၢ်ဝဲကစၢ်ထံလီၤဒီးထံလုာ်ဘၢတၢ်လီၤ.
- ၃.တၢ်သုဖိနီၣ်ဟ့ၣ်ဒုးပလီၢ်ဝဲဒၣ်အသကိးဖိတဖၣ်ဒ်သိးကသ့ၣ်ညါကျဲလၢအကမၤစၢၤလီၤတၢ်ဟးဂီၢ်,ဒီးသုတကဲထီၣ်တၢ်ဟးဂီၢ်ဟါမူဟါမၢ်ဖးဒိၣ်တုၤဒၣ်လဲၣ်လၢအကဲထီၣ်တၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်တဂ့ၤအဂီၢ်လီၤ.
- ၄.အဝဲသ့ၣ်သ့ၣ်သကိးဝဲဒၣ်သ့ၣ်ဒ်သိးသ့ၣ်ကဟဲက့ၤအိၣ်က့ၤဒ်အလီၢ်လၢပျၢၤဒီးအဝဲသ့ၣ်အိၣ်ဟံၣ်စၢၤဒီးတၢ်သ့ၣ်ညါလၢအမ့ၢ်ဝဲ,ထံလုာ်ဘၢတၢ်န့ၣ်ဟဲခိဖျိလၢသ့ၣ်ပှၤဘၣ်တၢ်မၤဟးဂီၢ်အီၤအယိလီၤ.
- ၅.တၢ်သုဖိနီၣ်ဟ့ၣ်ထီၣ်အတၢ်ထံၣ်ဆူအသကိးဖိတဖၣ်အဆိၣ်,ပကြၢၤမၤဒ်လဲၣ်ဒ်သိးဒီးတၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်လၢအမ့ၢ်ပှၤဒိၣ်အထံဒိၣ်အံၤကလီၤစ့ၢ်ကွဲၣ်လၢတၢ်ဆၢကတီၢ်ဖျၢၣ်ကိၣ်ဒီးဆၢကတီၢ်ဖးထီၣ်အံၤအပူၤအဂီၢ်
- ၆.တံၤသကိးဖိတဖၣ်ဟ့ၣ်တၢ်ဒိသဒေမၤစၢၤဝဲဒၣ်ထိးမံၤဖိလၢတၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်ဒီးဟ့ၣ်ဝဲနီၢ်ကစၢ်အတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်ဒီးမၤစၢၤဝဲလၢကမၤန့ၢ်ဘၣ်က့ၤအလံာ်ခိၣ်ဆၢဒိၣ်ဒီးအတၢ်စီၤခိၣ်လီၤ
- ၇.အဝဲသ့ၣ်ဟ့ၣ်တၢ်မၤစၢၤတၢ်ဒိသဒေဆူတၢ်အိၣ်တၢ်ဆိးအလီၢ်,တၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်အလီၢ်,တၢ်ဖံးအိၣ်မၤအိၣ်အလီၢ်ဒီးဟ့ၣ်တၢ်ပူၤဖျဲးလၢဆၢဖိကီၢ်ဖိလၢအကဟဲဆူညါတကသ့ၣ်အဂီၢ်,ခိဖျိလၢတၢ်သ့ၣ်လီၤက့ၤသ့ၣ်ဝဲတဖၣ်ကအိၣ်က့ၤဒ်လၢပျၢၤအသိးအဂီၢ်လီၤ.

တၢ်ကွဲးဖျါထီၣ်တၢ်

တၢ်တတၢ်တနၢ်မ့ၢ်တၢ်လၢအလီၤဘၣ်ယီၣ်,လၢမၤဟးဂီၤစံၣ်ဇၢ်ဖီဇၢ်,ဘုဇၢ်ဟုဇၢ်,ဟံၣ်ယီၣ်ဒီးတၢ်ကိးမံၤဒီး,လၢအကကဲထီၣ်တၢ်ဟးဂီၤတုၤလၢပတူၢ်တကဲဘၣ်သ့ဝဲလီၤ.ဒ်န့ၣ်အသိးမံၤပကအိၣ်ဒီးတၢ်ပလီၢ်ပဒီလီၤပသးတက့ၢ်.

ယၤဒီးယတံၤသကိးဖိသ့ၣ်တဖၣ်,ပဟဲမၤလိဘၣ်ယးဖိသၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်,ဒီးတၢ်မၤစ့ၤလီၤတၢ်တတၢ်တနၢ်,ပန့ၢ်ဘၣ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အါမံၤတကးဒ်ဘၣ်ပသ့ၣ်ညါဘၣ်ယးဟီၣ်ခိၣ်ဟူး,ထံလုာ်ဘၢတၢ်,ဟီၣ်ခိၣ်လီၤသတုးဒီးမ့ၢ်အူအိၣ်တၢ်ပဝဲဒ်ပဆိကမိၣ်လၢကျဲကဘၣ်အိၣ်ဝဲဒ်သိးသ့တကဲထီၣ်တၢ်ဟးဂီၤတဂ့ၤန့ၣ်လီၤ.ပမ့ၢ်ဘၣ်ကွၢ်လၢခဲကန့ၣ်အံၤန့ၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကိၢ်သွးထီၣ်ဒီးတၢ်ဘၣ်သမုၣ်ဖးဒိၣ် ၂၀၀၉ ဒီးတၢ်ဘၣ်သမုၣ်အဂ့ၤအဂၤအိၣ်ထီၣ်အါမးလီၤကွီသရၣ်သိၣ်လိပုၤလၢတၢ်လီၤဘၣ်ယီၣ်အါမံၤအါမ့ၢ် အဒိ,ဟီၣ်ခိၣ်ဟူးဒ်အမ့ၢ်န့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်ဘၣ်တုၤလၢဟီၣ်ခိၣ်ဘၣ်သးအသးလၢအချ့ဒီး,ဒုးအိၣ်ထီၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ဟူးဆူးဆိုးအသးဒိၣ်ဒိၣ်တဘျီယီၤန့ၣ်တၢ်ဟးဂီၤကဟဲဘၣ်ပုၤယုၣ်ဒီးပတၢ်ထူးတၢ်တီၤတၢ်ဖိတၢ်လံၤစ့ၣ်ကိးန့ၣ်လီၤ,တကးဒ်ဘၣ်ကလံၤဝီၤဝံးလၢပိၣ်လဲၣ်အသးကံၢ်ပုၤမ့ၢ်တဆူၣ်ဘၣ်ဆၢၣ်အခိၣ်အယၢၤအကံလိမံးထၢၣ်လၢအကယၢၤကယၢၤန့ၣ်ဆူၣ်ဝဲဒိၣ်မးယဒီးကထံၣ်အတၢ်အူချ့ဝဲ ၁၁၈ ကံၣ်လိမံၣ်ထၢၣ်လၢတန့ၣ်ရံၣ်အတီၢ်ပုၤလီၤ.ကျဲလၢကမၤပူၤဖျဲးပုၤမ့ၢ်ဝဲဒ်,တၢ်အိၣ်ကတၢ်ကတီၢ်ပသးလၢကယုၢ်ပူၤဖျဲးလၢကလံၤမ့ၢ်န့ၣ်လီၤ.ဖဲကလံၤမ့ၢ်ကဲထီၣ်အဖၢမ့ၢ်န့ၣ်ပကအိၣ်လၢတၢ်ပျီပူၤဒီးလၢလီမ့ၢ်အူအထူၣ်ခိၣ်ထံးတသ့လုၤတက့ၢ်ဘၣ်.

အရူဒိၣ်ကတၢ်သရၣ်စံးဝဲဒ်ဖဲပန့ၢ်ဟူတၢ်ကစီၣ်လၢတၢ်ကမၤအသးန့ၣ်ပဘၣ်တီၢ်ထံလီၤပသးဒီးမၤပိၣ်ထွဲဒ်ပန့ၢ်မၤလိဘၣ်အသိးကိးမံၤဒီးတက့ၢ်.ကးတံၢ်ကလံၤကျိၤ,ဘျးတံၢ်တြၢဖိလၢကီၢ်ပယုၢ်ယံၤကွၢ်လၢကလံၤကျိၤမ့ၢ်တချုးဘၣ်ဒီး,ပကယုၢ်ပိၣ်ကျဲဒ်ပမၤလိဘၣ်အသိးန့ၣ်လီၤ.ပဘၣ်လဲၤထီၣ်လၢတၢ်လီၤလၢထံလုာ်ဘၢတတုၤဘၣ်,ဒီးတဘၣ်အိၣ်ဘူးသ့ၣ်ဖးဒိၣ်ဘၣ်.ကးတံၢ်တြၢဒီးတြၢဖိကိးဘၣ်ဒီးကျၢၤကျၢၤတက့ၢ်.

တၢ်တတၢ်တနၢ်မ့ၢ်တၢ်လီၤပျံၤဒီးလီၤဘၣ်ယီၣ်ဒိၣ်မး,ပဘၣ်သ့ၣ်ညါပလီၢ်ပဒီပသး,ပဘၣ်သ့ၣ်ညါလၢပကဘၣ်မၤဒ်လဲၣ်ဖဲတၢ်ကဲထီၣ်သးဒ်သိးပကပူၤဖျဲးကိးနီၢ်ဂၤဒီးလီၤ.